

Учинити невидљиво видљивим изазови у управљању подземним водама у урбаним срединама

Др Александра Тубић, ванредни професор

Департман за хемију, биохемију и заштиту животне средине
Природно-математички факултет, Универзитет у Новом Саду

IWA SPECIALIST GROUP
GROUNDWATER MANAGEMENT GROUP

14-16. Септембар 2022. Нови Сад

Учинити невидљиво видљивим

Groundwater Management Specialist Group

Groundwater Assessment and Management for sustainable water-supply and coordinated subsurface drainage

A Guidebook for Water Utilities & Municipal Authorities

Stephen Foster and Radu Gogu

2022
УН година
подземне
воде

IWA
Groundwater
management
group

Садржај

01

Квалитет подземних вода

02

Утицај урбаног развоја на градске подземне воде

03

Улога заинтересованих страна у мониторингу градских подземних вода

04

Приватни бунари за воду у урбаним срединама

05

Улога водовода у управљању подземним водама у градским срединама

14-16. Септембар 2022. Нови Сад

Угроженост квалитета подземних вода:

- природни микрополутанти који потичу из околних стена и земљишта
- загађујуће материје који у подземну воду доспевају као последица антропогених активности.

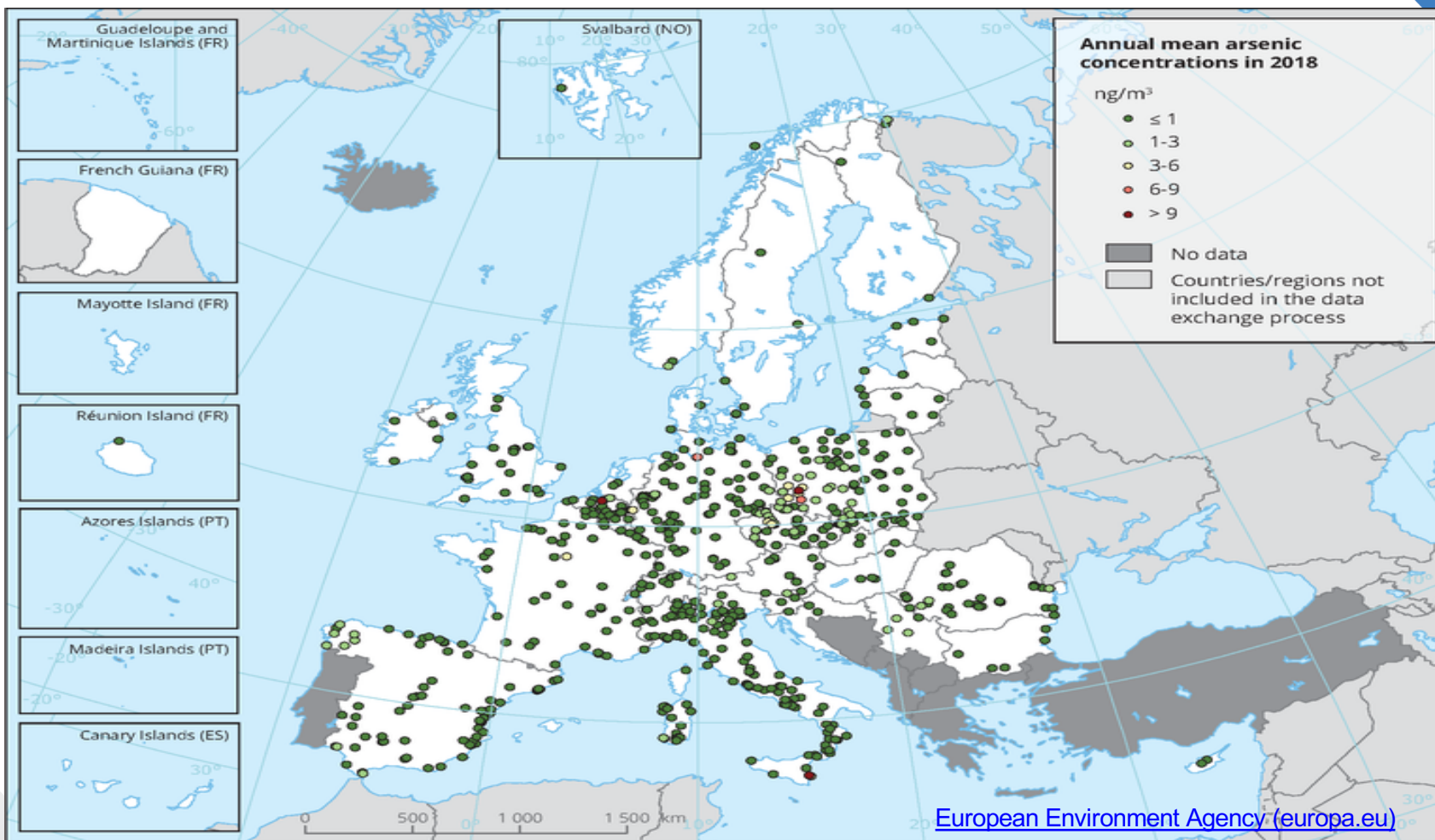
- *Европска агенција за заштиту животне средине у својим извештајима наводи да најчешће загађење подземних вода од људских активности потиче од повећане концентрације:*
  - *Нитрата и амонијака,*
  - *пестицида,*
  - *индустријских хемикалија и*
  - *тешких метала.*

- Најчешће загађујуће материје природно присутне у подземним водама:
  - арсен и
  - флуориди

14-16. Септембар 2022. Нови Сад

Средње годишње концентрације арсена у подземним водама у свету

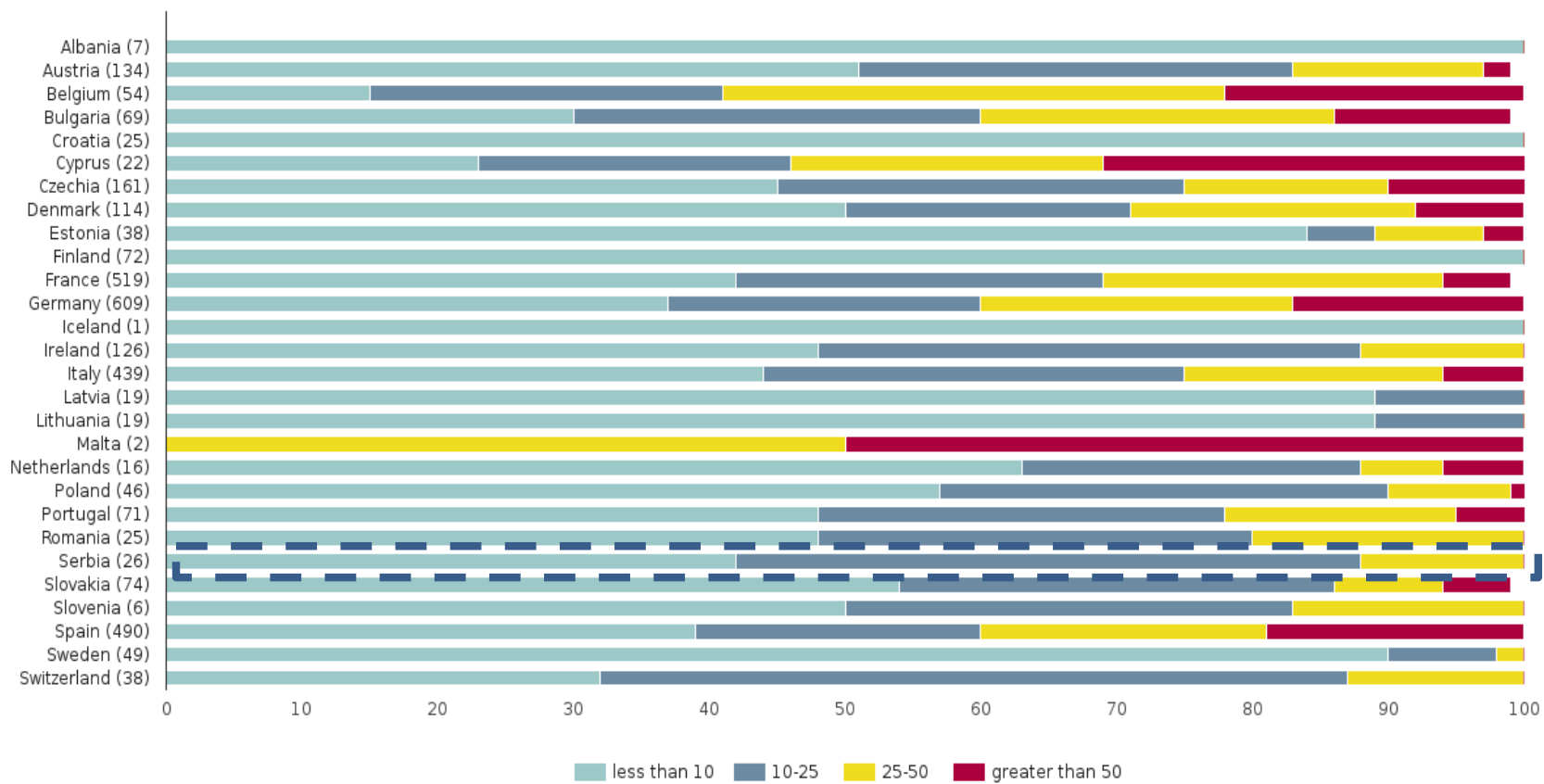

Процент локација на којима концентрација пестицида у подземним водама превазилази

Country	Surface Waters		Rivers, large		Rivers, medium		Rivers, small		Lakes		Groundwater	
Austria	13 %	(46)	0 %	(9)	17 %	(23)	22 %	(9)	n.d.		5 %	(2 009)
Belgium	49 %	(97)	0 %	(1)	46 %	(72)	63 %	(19)	n.d.		11%	(397)
Bulgaria	0 %	(91)	n.d.		0 %	(66)	0 %	(20)	0 %	(3)	2%	(131)
Croatia	12 %	(50)	14 %	(14)	5 %	(22)	25 %	(8)	0 %	(4)	8 %	(59)
Cyprus	0 %	(53)	n.d.		0 %	(42)	n.d.		0 %	(4)	0%	(83)
Czechia	54 %	(610)	n.d.		55 %	(521)	43 %	(81)	88 %	(8)	10 %	(655)
Denmark	5 %	(19)	n.d.		0 %	(4)	25 %	(4)	n.d.		5 %	(820)
Estonia	6 %	(62)	0 %	(1)	6 %	(36)	29 %	(7)	0 %	(17)	0 %	(150)
Finland	50 %	(22)	20 %	(5)	69 %	(13)	0 %	(1)	0 %	(2)	n.d.	
France	26 %	(1 726)	33 %	(109)	27 %	(1 079)	31 %	(317)	4 %	(132)	20 %	(1 791)
Germany	38 %	(256)	53 %	(43)	37 %	(171)	50 %	(16)	9 %	(22)	4 %	(1 065)
Greece	13 %	(233)	29 %	(7)	11 %	(164)	15 %	(26)	13 %	(32)	n.d.	
Hungary	40 %	(5)	0 %	(1)	50 %	(4)	n.d.		n.d.		n.d.	
Iceland	0 %	(2)	n.d.		n.d.		n.d.		0 %	(1)	n.d.	
Ireland	33 %	(247)	n.d.		36 %	(99)	31 %	(35)	28 %	(86)	0 %	(197)
Italy	49 %	(1 996)	n.d.		55 %	(750)	39 %	(755)	40 %	(139)	15 %	(3 768)
Latvia	0 %	(25)	n.d.		0 %	(19)	0 %	(1)	0 %	(5)	2 %	(137)
Lithuania	2 %	(51)	n.d.		3 %	(31)	0 %	(19)	0 %	(1)	0 %	(39)
Luxembourg	0 %	(2)	n.d.		0 %	(2)	n.d.		n.d.		n.d.	
Netherlands	56 %	(114)	45 %	(11)	22 %	(9)	58 %	(26)	62 %	(68)	n.d.	
Norway	7 %	(15)	0 %	(3)	0 %	(7)	20 %	(5)	n.d.		n.d.	
Poland	1 %	(1 352)	7 %	(41)	2 %	(272)	0 %	(629)	0 %	(377)	0 %	(309)
Portugal	12 %	(100)	33 %	(6)	15 %	(67)	0 %	(19)	0 %	(1)	5 %	(203)
Romania	n.d.		n.d.		n.d.		n.d.		n.d.		1 %	(139)
Serbia	15 %	(79)	0 %	(1)	15 %	(13)	33 %	(9)	7 %	(41)	2 %	(53)
Slovakia	14 %	(36)	50 %	(4)	10 %	(31)	n.d.		n.d.		39%	(677)
Slovenia	25 %	(20)	0 %	(1)	18 %	(17)	0 %	(2)	n.d.		7 %	(54)
Spain	13 %	(1 991)	n.d.		14 %	(955)	10 %	(627)	11 %	(98)	9 %	(1 221)
Sweden	28 %	(18)	n.d.		36 %	(11)	14 %	(7)	n.d.		n.d.	
Switzerland	0 %	(1)	n.d.		0 %	(1)	n.d.		n.d.		8 %	(49)
Total	19 %	(9 319)	18 %	(257)	20 %	(4 501)	22 %	(2 642)	16 %	(1 041)	7 %	(13 544)

0 %
  0-10 %
  10-20 %
  20-30 %
  > 30 %
 n.d. No data
( ) Total number of reported monitoring sites in time period 2013 to 2019

Концентрација нитрата у подземним водама

Стално
повећање броја
становника у
градовима

Изградња и
модернизација
инфраструктуре

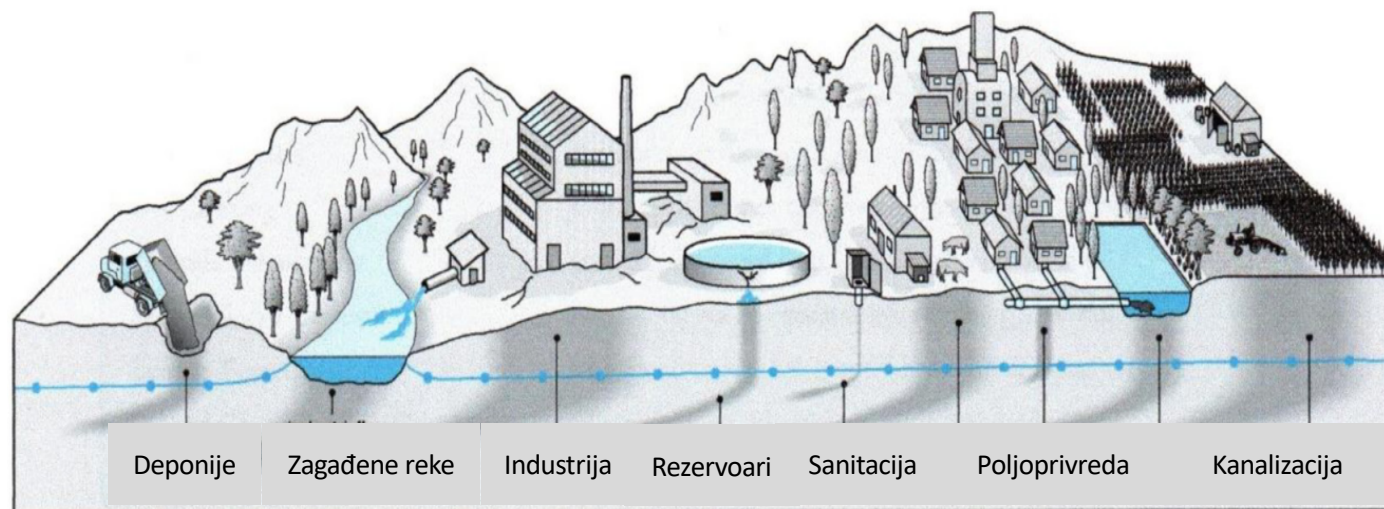
Производња
отпада и
загађење
животне
средине

Неадекватно
управљање
градским
подземним водама

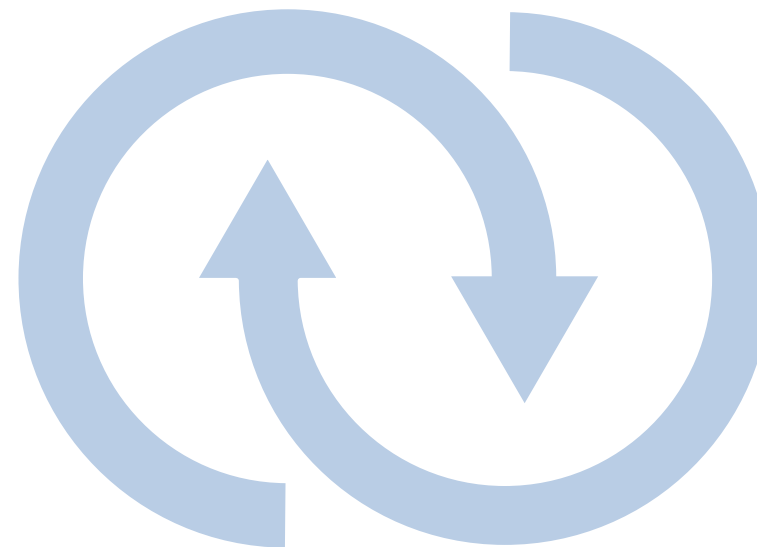

Извори загађења подземних вода

14-16. Септембар 2022. Нови Сад

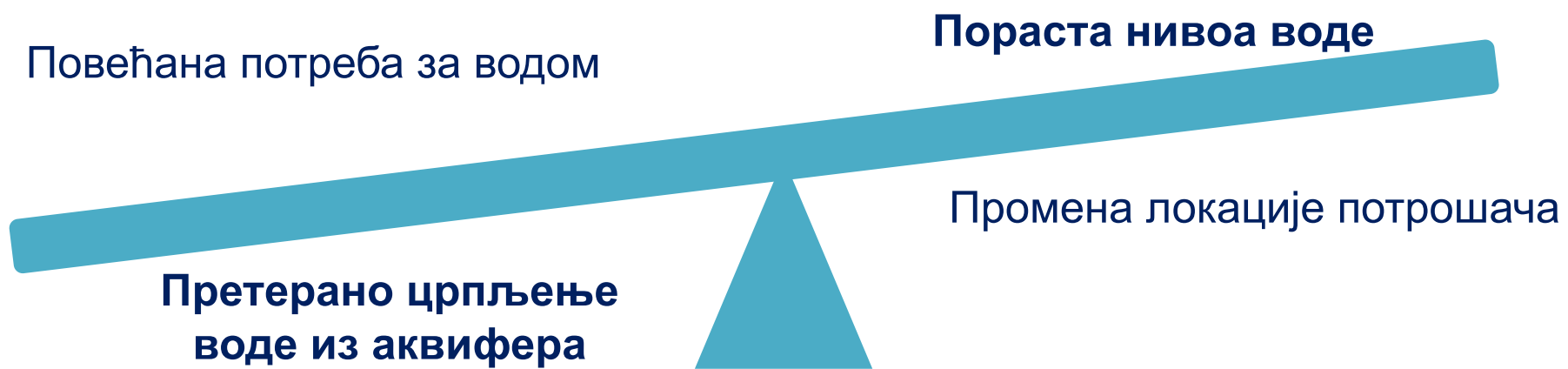
Ширење инфраструктуре испод површине земље

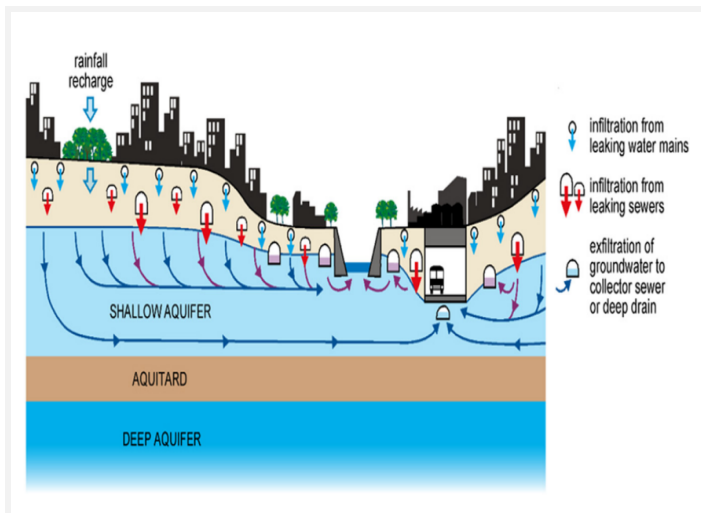
Често се занемарују при планирању
изградње или измене урбане
инфраструктуре

Један од главних фактора кашњења
радова

Један од најзначајних извора оштећења
инфраструктуре

- Све већи притисак који потиче од ширења инфраструктуре урбаних подручја
- Зоне око изворишта у којима нема никаквих активности су све уже
- Праћење квалитета подземних вода на изворишту мора бити све интензивније

Аквифери представљају резервоаре подземних вода који представљају значајан извор воде за људску употребу и важан ресурс за ублажавање последица климатских промена на снабдевање водом.

- У многим урбаним подручјима је значајна и угроженост изворишта због повећане потребе за водом:
  - услед повећања броја становника
  - индустријализације
  - продужених топлих периода, када је и потрошња воде већа

Зону санитарне заштите изворишта треба схватити као динамично подручје и стално пратити стање у његовим границама!

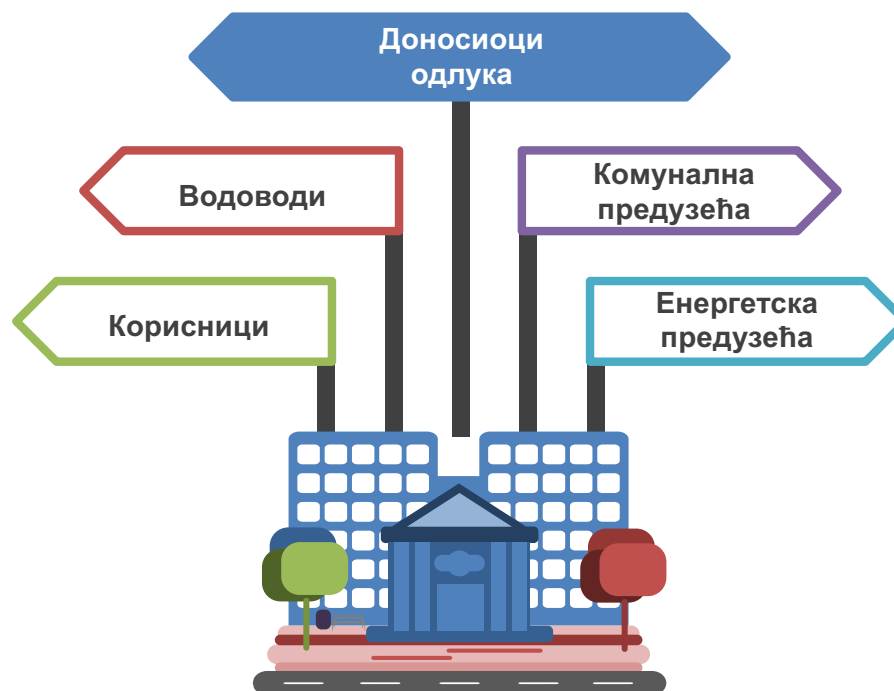
Ефикасна комуникација водоводних предузећа са другим надлежним организацијама је неопходна онда када се у урбаним зонама планира проширење или градња нове инфраструктуре.

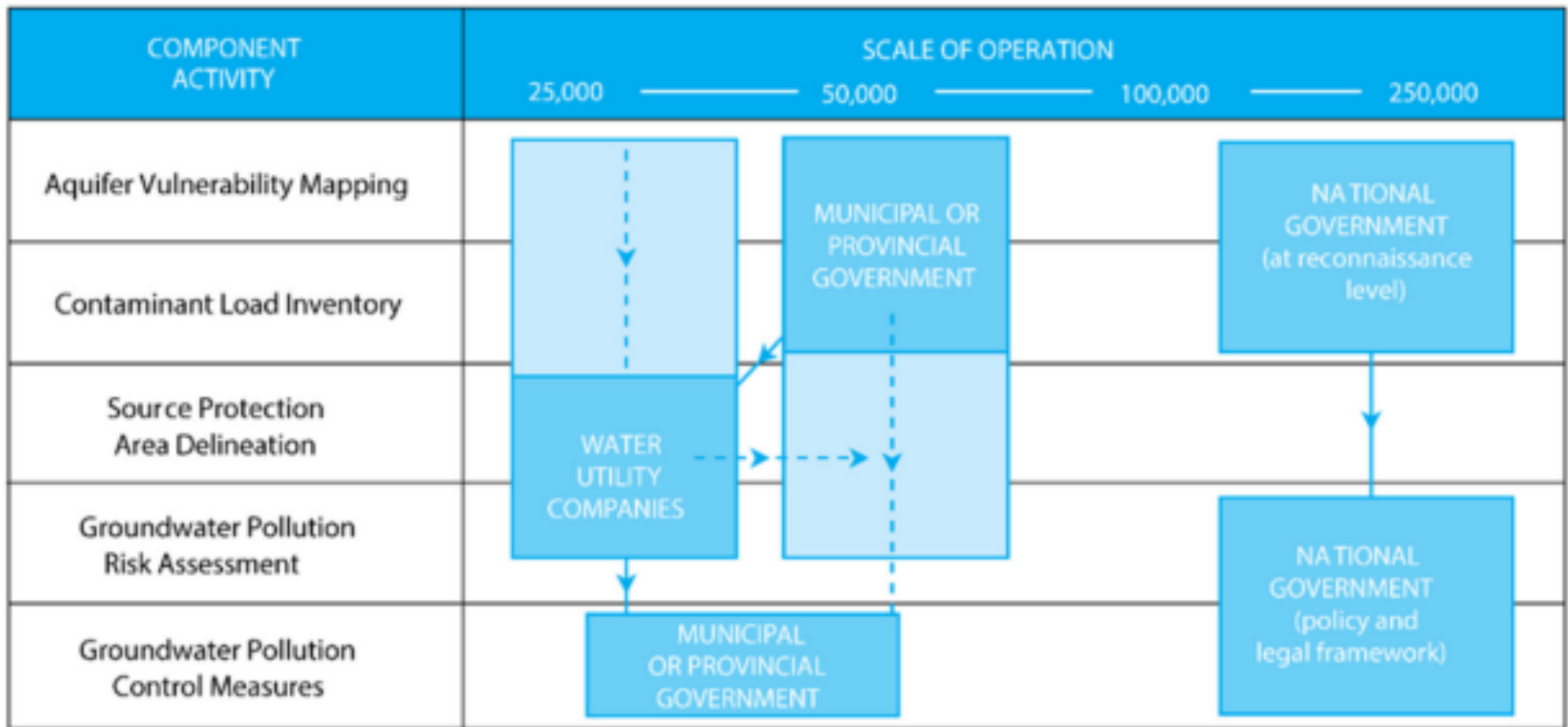

За дугорочно планирање заштите изворишта веома добро се показала примена хидроинформатичких алата који омогућавају вишекомпонентну анализу промењљивих.

Спречити угрожавање квалитета или количине воде у аквиферима и узети у обзир све факторе који утичу на обезбеђење дугорочног снабдевања квалитетном водом за пиће!

Заинтересоване стране

 preferred institutional responsibility for key actions

 possible alternative institutional arrangement and initiatives

- Коришћење приватних бунара уобичајен је начин водоснабдевања у руралним областима широм света
- Драстично повећање броја становника у градовима у развоју, доводи до смањења поузданости и покривености централном мрежом водоснабдевања
- Значајан део урбаног становништва у урбаним подручјима користи приватне бунаре за снабдевање водом

● **Доносиоци одлука се обично не баве адекватно урбаним водоснабдевањем из приватних бунара!**

Приватна употреба подземних вода обично прође незапажено од стране званичних статистика водоснабдевања или тај феномен уопште није признат од стране надлежних институција

Слабо познају веома различите перспективе корисника приватних бунара и јавних водоводних предузећа

14-16. Септембар 2022. Нови Сад

Корисници бунара

Верују да су подземне воде из приватних бунара одличног квалитета и да су њихови извори поузданији од централног система водоснабдевања.

Водовод

Нерегулисано приватно водоснабдевање доводи до озбиљних негативних утицаја на њихову потражњу и приходе и у великој мери отежава процену њихових дугорочних потреба за водом и будуће инвестиционе планове.

- Имају веома важну улогу у управљању урбаним подземним водама
- Морају да прихвате своју растућу улогу у обезбеђивању отпорности на климатске промене кроз адаптивно управљање подземним водама на практичном оперативном нивоу
- Свакодневни проблеми не остављају довољно капацитета за развој робусних решења за ресурсе
- Заједничка надлежност за управљање ресурсима подземних вода са другим државним органима
- Занемаривање важности мера заштите подземних вода
- Недовољно времена за примену нових техника за развој адекватних дугорочних планова за водоснабдевање

Водоводи

Резултати упитника

Проактиван приступ водоводних предузећа,
укључујући њихово преузимање централне
улоге у заштити изворишта подземних вода
како би се осигурала одрживо
водоснабдевање безбедном водом за пиће

ПРЕПОРУКЕ ЗА БУДУЋЕ АКТИВНОСТИ

Уложити време, знање и новац у адекватно управљање ресурсима подземних вода јавног водоснабдевања да би се обезбедила одржива будућност овог важног ресурса

Посматрати подземне воде у урбаним срединама као обавезни елемент при планирању радова и проширења инфраструктуре, тако да се овај аспект урбане средине боље интегришу у процес развоја.

Хитна потреба да креатори јавних политика препознају водоснабдевање из приватних бунара у брзорастућим градовима и развију политике за ефикасно управљање овим ресурсом.

Од суштинског је значаја за градска водоводна предузећа да проактивно учествују у заштити својих изворишта подземне воде

**Хвала на
пажњи**

aleksandra.tubic@dh.uns.ac.rs
+381 21 485 2798